

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 66. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779803310672.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Nye Eventyr fra 1844 til EP-50

NE1-44 > NE1-442 > NE1-47 (II 13-38, **A** > **A2** > **A3**)

Kun det første hæfte NE trykkes i mere end eet oplag. De tre tryk følges gerne linie for linie; hvor dette ikke er tilfældet, står snart **A**, snart **A3** alene. Der er flere ændringer **A** > **A2** end **A2** > **A3** . Sidstnævnte er forlæg for **B**, optrykningen er altså lineær. Den eneste rettelse, der nok bør tillægges fort., er 20 *bringe lidt af Levningerne fra Bordet* > *lidt Levninger*. Resten er bagateller, grammatisk pedanterier etc., nogle fører til formentlig mindre andersenske former som 31 *ligge paa det lidt endnu* > *ligge lidt paa det endnu*, 32 *for stor og for aparte* > *for stor og aparte*, 35 *Ja det er en stor Fornøielse* > *er nok en*, alle **A3** . Andre kan være ligeså gode som de fortrængte former: 27 *Toppen svingede rundt* > *snurrede*. En typisk normalisering er 33 *at jeg kan godt lide dig* > *godt kan*.

En type rettelser under variantapparatets niveau gør sig så småt gældende i **A2** , nemlig ændringer i stort og småt begyndelsesbogstav i (mere eller mindre) substantiviske pronominer og andre ordklasser. I 1850'erne bliver dette træk stærkt fremtrædende. Noteret er to modstridende belæg: 182 *Alle de* > *alle de*, 1914 *nogen* > *Nogen*; det sidste har fremtiden for sig.

NE1/5 > EP-50 (II 13-167, **A3** eller **A** > **B**)

Som bekendt er eventyrenes rækkefølge i **B** bestemt af det tyske forlæg; et system eller en forklaring kan ikke præsteres, og således videre i **B2** , **C** og mangfoldige udenlandske udgaver. Det er følgelig kunstigt at adskille EB's og NE's skæbne i EP-50, da kun slutningen af denne stemmer overens med originalhæfternes rækkefølge. Imidlertid er det 67 netop her, henimod slutningen, at en bestemt tendens gør sig gældende: den grundigere kommatering. Eksempler kan findes allerede i NE3-texter, hvor fx 8829-39 eller 9211-13 gennemrettes, men det er udpræget i NE4-texter, hvor **B** desuden indsætter udråbstegn for nogle af **A**'s kommaer. Emnet kan ikke bære en nærmere behandling. Andersen var meget skødesløs og hans udgivere meget pedantiske, men i en del tilfælde må man nok hævde, at også kommateringen bidrager til Andersens udtrykskunst, og at nuancer går tabt ved ensretningen, der styrkes i senere udgaver. Lad det være sagt een gang for alle, at udg. hår opfattet det tveæggede i at beskyldte andre for pedanteri i en afhandling som den foreliggende.

B har meget få rettelser, man er tilbøjelig til at give forfatterautoritet: 27 gentagelse af boldens »vil De?«; 51 *at de ikke maatte krybe op* > *der maatte*, hvor enhver anden end Andersen vel havde indsat *der før* eller efter *op*; 52 *Frost ... Foraaret* > *Frost ... Tøe ... Foraaret*, en rytmisk og logisk forbedring; 53 *kunde* > *ja kunde*; 54 *men* > *mens*; 68 *sad inde i [kareten] m* > *sade inde iA* > *sad ind iB*. Mindre indlysende er 894 - et godt eksempel på en vending, som har voldt besvær fra begyndelsen, ganske som 1153, hvor **B** også har den rimelige løsning - hvad der måske også kan hævdes om det lille problem 108 *lyse/lyst/lyste gjorde den ogsaa!* 627 kan være en begravelse eller en forfatterrettelse, mens 3411 næppe har noget for sig.

De små moderniseringer gælder her i høj grad verbernes tab af pluralisendelse og *-n* > *-t* i participier; nogle verbalendelser forskyder sig: 33 *hilsede* > *hilste*, 125 *hede* og 151 *hedte* > *hed*, 129 *vant* > *vænnet*, 138 *svart* > *svaret*, men 112 *smilede* > *smilte*, den senere tabende form. Blandt substantiverne interesserer moderniseringen af 21 *Nattergaler*, 24 *Guldqvaste*, 159 *en stor Afkom* mindre end den ofte citerede variant vedr. gruppegenitiv, 22 *Keiseren af Japans Nattergal er fattig imod Keiserens af China* > *Keiseren af Chinas*, se s. 88. Overhovedet er en jævnt moderniserende, grammatiserende og korrigerende tendens her som ellers ansvarlig for det store flertal af bevidste eller »indsnigende« ændringer.

En gang imellem generer pedanteriet og misforståelserne: 35 *klogere end hende er der Ingen i Verden* > *klogere end hun*; 89 *der kunde staae Sengen og en Stol* > *en Seng* (nej, *sengen*, uden hvilken rummet ikke kan bruges til pigekammer, men usædvanlig er konstruktionen unægtelig); 95 *gamle Chineser* > *den gamle Chineser* (*gamle* foran appellativer med bekendthedskvalitet er godt talesprog, kan høres den dag i dag, og godt Andersensprog, typen *gamle Baron* fx flere gange i dagbogen maj-juni 1851, se ndf s. 91); 101 *Flammen ... brændte stadigt* > *stadig* (fejl, her netop ikke temporalt); og *og*-korrektion 12111. Rene fejl er 60 *den lange gule Blomst* > *den lange Blomst*; 85 *fine, hvide Klæder* > *sine hvide Klæder*,
68

men sætterne har været så fortrolige med det lange s, at fejltypen er meget sjælden (fx IV 24922 **O**).

EP-50 er en fornuftig text, omend indtil tre tryk af eventyrene er gået forud. Den har ikke de gennemgribende ændringer, der gør SS ortografisk fremmed og EH P 1/2-62/63 uautentisk; men de sikre eller trolige digterrettelser er yderlig få udenfor de to gamle eventyr fra EB.